

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

I. ÚS 40/2012-10

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 8. februára 2012 predbežne prerokoval sťažnosť M. T., P., zastúpenej advokátom JUDr. I. J., K., vo veci namietaného porušenia jej základných práv podľa čl. 46 ods. 1 a čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd rozsudkom Krajského súdu v Prešove sp. zn. 15 Co 132/2010 zo 16. marca 2011 a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť M. T. o d m i e t a z dôvodu zjavnej neopodstatnenosti.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 4. júla 2011 doručená sťažnosť M. T., P. (ďalej len „sťažovateľka“), zastúpenej advokátom JUDr. I. J., K., ktorou namieta porušenie svojich základných práv podľa čl. 46 ods. 1 a čl. 48 ods. 2

Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) rozsudkom Krajského súdu v Prešove (ďalej len „krajský súd“) sp. zn. 15 Co 132/2010 zo 16. marca 2011 (ďalej len „rozsudok krajského súdu“).

Zo sťažnosti a z k nej pripojených príloh vyplýva: „Krajský súd v Prešove napadnutým rozsudkom vo vzťahu k sťažovateľke rozhodol tak, že potvrdil rozsudok prvostupňového súdu vo výroku o trovách konania medzi žalobcami v 1.-5. rade a okrem iných žalovanou v 12. rade – sťažovateľkou. Taktiež rozhodol, že náhradu trov odvolacieho konania účastníkom nepriznáva.

Krajský súd v Prešove takto rozhodol na základe odvolania sťažovateľky proti Rozsudku Okresného súdu Prešov, sp. zn. 12C 19/1993 zo dňa 12. 02. 2010 – výroku o trovách konania. Prvostupňový súd rozhodol tak, že vo vzťahu žalobcov v 1.-5. rade a žalovanou v 12. rade žiaden z účastníkov nemá nárok na náhradu trov konania, a to s poukazom na ustanovenie § 142 ods. 2 O. s. p. v spojení s § 146 ods. 2 O. s. p., bez bližšieho odôvodnenia.

Odvolací súd svoje rozhodnutie rovnako odôvodnil poukazom na ust. § 142 ods. 2 O. s. p...

rozhodnutie odvolacieho súdu a jeho odôvodnenie považujeme za arbitrárne, nedostatočne odôvodnené, svojvoľné, nerešpektujúce zákonnú úpravu i doterajšiu súdnu prax, a teda podľa nášho názoru z ústavného hľadiska neospravedlňiteľné.

V danom prípade sa žalobcovia v 1.-5. rade domáhali od sťažovateľky vydania bezdôvodného obohatenia za užívanie ich nehnuteľnosti, na ktorej mala sťažovateľka zriadenú záhradku v rámci záhradkovej osady.

V konaní bolo preukázané, že záhradka sťažovateľky sa nachádzala na parcele... ktorá je v podielovom spoluvlastníctve žalobcov v 1., 4. a 5. rade... Žalobcovia sa voči nej domáhali zaplata sumy... 1.112,13 €. Sťažovateľka bola nakoniec, aj vzhľadom na vznesenú námietku premlčania, zaviazaná na zaplata 34,04 €.

Z uvedeného je zrejmé, že úspech žalobcov, aj to len žalobcov v 1., 4. a 5. rade (ktorí mali vo vzťahu k sťažovateľke aktívnu legitimáciu) bol 3,01 %, úspech sťažovateľky

(a neúspech žalobcov v 1., 4. a 5. rade) tak predstavoval 96,9 %. Napriek tomuto zjavnému úspechu sťažovateľky Krajský súd v Prešove náhradu trov konania sťažovateľke nepriznal.

Takéto rozhodnutie odvolacieho súdu je podľa nášho názoru neakceptovateľné, vzhľadom na len nepatrný neúspech sťažovateľky, v dôsledku čoho mal Krajský súd v Prešove správne rozhodovať o náhrade trov konania použitím § 142 ods. 3 O. s. p., čo sa však nestalo...

Všeobecným zákonným pravidlom (*lex generalis*), upravujúcim náhradu trov občianskeho súdneho konania v prípadoch, keď mal účastník konania vo veci úspech len čiastočný, je ustanovenie § 142 ods. 2 O. s. p. Z ustanovenia § 142 ods. 3 O. s. p. však vyplývajú tri špeciálne skutkové podstaty, v prípade ktorých musí byť posúdenie náhrady trov konania u účastníka, ktorý mal vo veci iba čiastočný úspech, odlišné od všeobecného pravidla vyplývajúceho z § 142 ods. 2 O. s. p. Ide o prípad, ak mal účastník neúspech v pomerne nepatrnej časti, rozhodnutie o výške plnenia záviselo od znaleckého posudku alebo rozhodnutie o výške plnenia záviselo od úvahy súdu. Ustanovenie § 142 ods. 3 treba v pomere k ustanoveniu § 142 ods. 2 O. s. p. považovať za *lex generalis*, pričom vo vzájomnom vzťahu týchto dvoch ustanovení platí všeobecné pravidlo, podľa ktorého špeciálna úprava má prednosť pred všeobecnou úpravou – *lex specialis derogat legi generali* (II. ÚS 82/09).

Neúspech v pomerne nepatrnej časti teda zakladá nárok na celú náhradu trov konania, pričom podľa zaužívanej praxe sa pomerne nepatrná časť môže týkať nároku na príslušenstvo alebo časti uplatneného nároku, ktorý je v rozmedzí 5-10 % uplatneného nároku vyjadreného v peniazoch (podobne prof. Mazák, *Základy občianskeho práva procesného*, In: *Iura edition*). Poukazujeme na to, že v danom prípade nie je možné prehliadnúť ani skutočnosť, že žalobcovia žalobou žiadali aj plnenie do budúca, pri zohľadnení čoho by bol úspech sťažovateľky ešte vyšší.

Ak teda súd pri rozhodovaní o náhrade trov konania aplikoval ust. § 142 ods. 2 namiesto aplikácie ust. § 142 ods. 3 O. s. p., napriek tomu, že neúspech sťažovateľky je možné hodnotiť, vzhľadom na uplatnený nárok, iba ako neúspech v nepatrnej časti, postupoval v rozpore so zákonom. Je možné konštatovať, že takýmto postupom sa súd natolko odchyľil od znenia dotknutých ustanovení zákona, že zásadne poprel ich účel

a význam. Jeho rozhodnutie o náhrade trov konania je preto potrebné považovať za arbitrárne, a teda rozporné s ust. čl. 6 Dohovoru.

Aj v prípade aplikácie ust. § 142 ods. 2 O. s. p. neobstojí podľa nášho názoru argumentácia súdu, že zákon výslovne neuvádza, aká veľká časť úspechu je potrebná pre vyslovenie záveru, že žiaden z účastníkov nemá nárok na náhradu trov konania. Takýto záver je v rozpore s doterajšou súdnou praxou i názormi obsiahnutými v právnej literatúre. Čiastočný úspech zakladá nárok na čiastočnú náhradu trov konania za predpokladu, že ide o prevažujúci úspech. Len pri zásadne rovnakých čiastkových úspechoch sa žiadnemu z účastníkov neprizná právo na náhradu trov konania. Pre takéto rozhodnutie je opäť rozhodujúci len pomer úspechu a neúspechu účastníkov konania. Zákon v tomto prípade nedáva súdu možnosť rozhodnúť, že aj v prípade jednoznačne prevažujúceho úspechu sťažovateľky rozhodne, že žiaden z účastníkov nemá na náhradu trov konania právo. Ide o postup súdu, ktorý aplikuje určité ustanovenie zákona bez relevantných dôvodov v rozpore s konštantou rozhodovacou praxou, a takýto postup treba považovať za postup arbitrárny. Takýto postup je zároveň aj zásahom do princípu právnej istoty ako súčasť právneho štátu podľa čl. 1 ods. 1 Ústavy SR (I. ÚS 335/06)

Neakceptovateľné je aj odôvodnenie súdu, poukazujúce na zmenu právnych vzťahov, nejednotný výklad či judikatúru, ako aj podiel Zväzu záhradkárov na nedostatočnej orientácii v právnych vzťahoch. Nie je zrejmé, prečo by uvedené skutočnosti, ktoré žiadnym spôsobom sťažovateľka nemala možnosť ovplyvniť ani sa žiadnym spôsobom na ich vzniku nezúčastňovala, mali spôsobiť v konečnom dôsledku to, že bude sama znášať trovy konania.

Ak by sme aj akceptovali postup súdu podľa § 142 ods. 2 O. s. p. a jeho rozhodnutie o nepriznaní nároku na náhradu trov konania, napriek zrejmému úspechu sťažovateľky... tento postup by mohol byť dôvodný len vo vzťahu k žalobcom v 1., 4. a 5. rade... žalobcovia v 2. a 3. rade nemali aktívnu legitimáciu v spore voči sťažovateľke... vo vzťahu k ich nároku bola žaloba v celom rozsahu zamietnutá.“

Sťažovateľka navrhla, aby ústavný súd nálezom takto rozhodol:

„Základné práva sťažovateľky, M. T., nar..., P. na súdnu a inú právnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 a čl. 48 ods. 2 Ústavy SR ako aj práva na spravodlivý súdny proces

podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a slobôd Rozsudkom Krajského súdu v Prešove, sp. zn. 15Co 132/2010 zo dňa 16. 03. 2011 porušené boli.

Rozsudok Krajského súdu v Prešove, sp. zn. 15Co 132/2010 zo dňa 16. 03. 2011 zrušuje a vec vracia Krajskému súdu v Prešove na ďalšie konanie a rozhodnutie.

Krajský súd v Prešove je povinný uhradiť sťažovateľke trovy právneho zastúpenia vo výške 157,09 € na účet právneho zástupcu, JUDr. I. J., advokáta, P., do jedného mesiaca od právoplatnosti tohto nálezu.“

II.

Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Podľa čl. 140 ústavy podrobnosti o organizácii ústavného súdu, o spôsobe konania pred ním a o postavení jeho sudcov ustanoví zákon.

Konanie o sťažnostiach je bližšie upravené predovšetkým v § 49 až § 56 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“).

Ústavný súd podľa § 25 ods. 1 zákona o ústavnom súde každý návrh predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa a skúma, či dôvody uvedené v § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde nebránia jeho prijatiu na ďalšie konanie.

Podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde návrhy vo veciach, na prerokovanie ktorých nemá ústavný súd právomoc, návrhy, ktoré nemajú zákonom predpísané náležitosti, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy

podané oneskorene alebo zjavne neopodstatnené návrhy môže ústavný súd po predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania.

Sťažovateľka v sťažnosti namieta porušenie svojich základných práv podľa čl. 46 ods. 1 a čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru rozsudkom krajského súdu, ktorým bol potvrdený rozsudok Okresného súdu Prešov (ďalej len „okresný súd“) sp. zn. 12 C 19/1993 z 12. februára 2010 (ďalej len „rozsudok okresného súdu“) vo výroku o trovách konania.

Podľa názoru sťažovateľky krajský súd pri rozhodovaní o trovách prvostupňového konania postupoval nesprávne, keď namiesto ustanovenia § 142 ods. 3 Občianskeho súdneho poriadku (ďalej len „OSP“) aplikoval na prípad sťažovateľky ustanovenie § 142 ods. 2 OSP. Bližšie dôvody, pre ktoré sťažovateľka tvrdí, že rozsudkom krajského súdu boli porušené jej základné práva a iné právo, sú už citované.

Podľa čl. 46 ods. 1 ústavy každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v prípadoch ustanovených zákonom na inom orgáne Slovenskej republiky.

Podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom, ktorý rozhodne o jeho občianskych právach alebo záväzkoch.

Podľa čl. 48 ods. 2 ústavy každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných prierahov a v jeho prítomnosti a aby sa mohol vyjadriť ku všetkým vykonaným dôkazom. Verejnosť možno vylúčiť len v prípadoch ustanovených zákonom.

Ústavný súd vo vzťahu k čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru už uviedol, že formuláciou uvedenou v čl. 46 ods. 1 ústavy ústavodarca v základnom právnom predpise Slovenskej republiky vyjadril zhodu zámerov vo sfére práva na súdnu ochranu s právnym

režimom súdnej ochrany podľa dohovoru (II. ÚS 71/97). Z uvedeného dôvodu preto v obsahu týchto práv nemožno vidieť zásadnú odlišnosť (IV. ÚS 195/07).

1. K porušeniu základného práva podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru rozsudkom krajského súdu a jemu predchádzajúcim postupom

Rozhodovanie o náhrade trov je súčasťou súdneho konania, a preto všeobecný súd pri poskytovaní súdnej ochrany podľa čl. 46 ods. 1 ústavy môže postupom, ktorý nie je v súlade so zákonom (čl. 46 ods. 4 a čl. 51 ods. 1 ústavy), porušiť základné právo účastníka konania na súdnu ochranu (obdobne II. ÚS 56/05).

Obsahom práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy je *ratione materiae* aj právo na rozhodnutie o trovách konania, resp. o náhrade trov konania v súlade so zákonom (Robins c. Spojené kráľovstvo z 23. septembra 1997).

Súčasťou obsahu základného práva na spravodlivé konanie podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru je aj právo účastníka konania na také odôvodnenie súdneho rozhodnutia, ktoré jasne a zrozumiteľne dáva odpovede na všetky právne a skutkovo relevantné otázky súvisiace s predmetom súdnej ochrany (III. ÚS 209/04, IV. ÚS 115/03). Európsky súd pre ľudské práva v rámci svojej judikatúry vyslovil, že právo na spravodlivý proces zahŕňa aj právo na odôvodnenie súdneho rozhodnutia. Odôvodnenie rozhodnutia však neznamená, že na každý argument sťažovateľa je súd povinný dať podrobnú odpoveď. Splnenie povinnosti odôvodniť rozhodnutie je preto vždy posudzované so zreteľom na konkrétny prípad (napr. Georgidias v. Grécko z 29. mája 1997, Recueil III/1997).

Požiadavka ústavne konformného odôvodnenia súdneho rozhodnutia sa vzťahuje na každý výrok rozhodnutia, teda aj na rozhodnutie o nepriznaní náhrady trov konania.

V relevantnej časti odôvodnenia napadnutého rozsudku krajský súd uvádza: „Za nedôvodné považoval odvolací súd aj odvolanie žalovaných v 12. a 16. rade.

Odvolaie žalovanej v 12. rade sa týka len výroku o trovách konania, o ktorých súd prvého stupňa rozhodol podľa § 142 ods. 2 O. s. p. v spojení s ust. § 146 ods. 2 O. s. p. Odvolací súd k tomu udáva, že aplikácia ust. § 146 ods. 2 O. s. p. v danom prípade nie je správna, keďže použitie tohto ustanovenia je dôvodné iba v prípade zastavenia konania a nie aj v prípade zamietnutia žaloby v časti.

Podľa ust. § 142 ods. 2 O. s. p., ak mal účastník vo veci úspech len čiastočný, súd náhradu trov pomerne rozdelí, prípadne vysloví, že žiadny z účastníkov nemá na náhradu trov právo.

Citované ustanovenie je použiteľné v prípade čiastočného úspechu, pričom nie je výslovné uvedené, aká veľká časť úspechu je nevyhnutná. Aj keď v danom prípade žalovaná v 12. rade mala úspech vo väčšine, je potrebné poukázať na zmenu právnych vzťahov počas užívania jednotlivých záhradok žalovanými, na nejednotný výklad a neustálenú judikatúru pri aplikácii zákona č. 64/1997 Z. z. ako aj zákona č. 229/1991 Zb., čo tak žalobcom, ako aj žalovaným nedávalo jednoznačnú odpoveď na zákonný postup. Nedostatočnou orientáciu v právnych vzťahoch je potrebné pripísať aj samotnému Zväzu záhradkárov, čím dochádzalo k predlžovaniu stavu právnej neistoty tak na strane žalobcov, ako aj žalovaných. Za takéhoto stavu nie je možné spravodlivo požadovať od ktorejkoľvek procesnej strany náhradu trov konania, preto je nedôvodné odvolanie žalovanej v 12. rade a rozhodnutie o náhrade trov konania medzi žalobcami a touto žalovanou je potrebné považovať za vecne správne.“

Ústavný súd vo svojej judikatúre zdôrazňuje, že nie je alternatívnou ani mimoriadnou opravnou inštitúciou vo veciach patriacich do právomoci všeobecných súdov (mutatis mutandis II. ÚS 1/95, II. ÚS 21/96). Ústavný súd nie je zásadne oprávnený preskúmať a posudzovať právne názory všeobecných súdov ani preskúmať, či v konaní bol alebo nebol náležite zistený skutkový stav a aké skutkové a právne závery zo skutkového stavu všeobecný súd vyvodil, ale je oprávnený posúdiť, či v konaní pred všeobecnými súdmi nedošlo k porušeniu ústavnoprávnych princípov konania (čl. 46 až čl. 50 ústavy), a tým k porušeniu základných práv alebo slobôd sťažovateľov. Do sféry pôsobnosti všeobecných súdov môže ústavný súd zasiahnuť len vtedy, ak by ich konanie alebo rozhodovanie bolo zjavne nedôvodné alebo arbitrárne, a tak z ústavného hľadiska neospravedliteľné

a neudržateľné, a zároveň by malo za následok porušenie základného práva alebo slobody (mutatis mutandis I. ÚS 13/00, I. ÚS 139/02, III. ÚS 180/02).

Krajský súd postupoval v súlade s ustanovením § 142 ods. 2 OSP, z ktorého vyplýva jeho oprávnenie, ak mal účastník vo veci úspech len čiastočný, vysloviť, že žiadny účastník nemá právo na náhradu trov konania, a svoj názor primerane odôvodnil.

Ústavný súd zdôrazňuje, že rozhodovanie o trovách konania pred všeobecnými súdmi je zásadne výsadou týchto súdov, pri ktorom sa prejavujú atribúty ich nezávislého súdneho rozhodovania. Ústavný súd preto iba celkom výnimočne podrobnejšie preskúmava rozhodnutia všeobecných súdov o trovách konania. Problematika náhrady trov konania by mohla dosiahnuť ústavnoprávny rozmer len v prípade extrémneho vybočenia z pravidiel upravujúcich toto konanie, k čomu by mohlo dôjsť najmä na základe takej interpretácie a aplikácie príslušných ustanovení zákona, ktorá by v sebe zahŕňala črty svojvôle.

Ústavný súd však v danej veci nezistil, že by zo strany krajského súdu mohlo ísť o takýto prípad.

Ústavný súd považuje za ústavne akceptovateľné, aby vzhľadom na celkové okolnosti daného prípadu a usporiadanie vzťahov medzi účastníkmi konania hradil každý účastník vlastné trovy sám. Skutkové a právne závery uvedené v odôvodnení namietaného rozsudku krajského súdu v časti týkajúcej sa nepriznania náhrady trov konania účastníkom nie sú podľa názoru ústavného súdu v rozpore s účelom a zmyslom právnej úpravy náhrady trov konania, a preto ich nemožno považovať za odporujúce citovaným článkom ústavy a dohovoru. Vzhľadom na to nemožno tieto skutkové a právne závery označiť za nepreskúmateľné a za svojvoľné, vybočujúce z rámca uvedeného zákonného ustanovenia, a preto ich ústavný súd nemá dôvod ani oprávnenie prehodnocovať ani ich prípadne nahrádzať vlastnými.

Vo vzťahu k tvrdeniu sťažovateľky, že krajský súd neodôvodnil nepriznanie náhrady trov konania vo vzťahu k žalobcom v 2. a 3. rade, vo vzťahu ku ktorým bola žaloba v celom

rozsahu zamietnutá z dôvodu nedostatku aktívnej vecnej legitímácie, a teda sťažovateľka mala voči nim plný úspech ústavný súd uvádza, že je pravda, že krajský súd na túto námietku sťažovateľky nereagoval a túto skutočnosť mu možno vyčítať. Je však potrebné uviesť, že žalobcovia v 1. až 5. rade si uplatnili svoj nárok spoločne a nerozdielne, teda voči každému zo žalovaných si uplatnili iba jeden samostatný nárok. Následne bolo potrebné rozhodnúť o trovách konania samostatne pri každom nároku, a nie samostatne pri každom žalobcovi. Okresný súd a následne aj krajský súd preto postupovali správne, keď nárok sťažovateľky na náhradu trov konania posúdili ako jeden nárok vo vzťahu ku všetkým žalobcom a neposudzovali nárok sťažovateľky na náhradu trov konania samostatne vo vzťahu ku každému žalobcovi.

Vzhľadom na vecnú správnosť napadnutého rozsudku krajského súdu nemožno hodnotiť namietaný nedostatok v jeho odôvodnení ako taký, ktorým by došlo k porušeniu základného práva sťažovateľky zaručeného v čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru.

S poukazom na uvedené ústavný súd sťažnosť v tejto časti odmietol podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde z dôvodu zjavnej neopodstatnenosti.

2. K porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy rozsudkom krajského súdu a jemu predchádzajúcim postupom

Sťažovateľka tiež tvrdí, že rozsudkom krajského súdu a jemu predchádzajúcim postupom bolo porušené jej základné právo podľa čl. 48 ods. 2 ústavy. Sťažnosť vo vzťahu k porušeniu citovaného základného práva však ničím neodôvodňuje. Ani ústavný súd porušenie sťažovateľkinho základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy nezistil.

Vzhľadom na uvedené bolo potrebné sťažnosť aj v tejto časti odmietnuť z dôvodu zjavnej neopodstatnenosti podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde.

Vzhľadom na odmietnutie sťažnosti ako celku bolo už bez právneho významu, aby ústavný súd rozhodoval o ďalších požiadavkách sťažovateľky uplatnených v sťažnosti.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 8. februára 2012